

Felségek — Fenségek.

(A főváros fejedelmi látogatói.)

Királyunknak felséges vendégei voltak három napon át a magyar szent korona országainak székesfővárosában. A spanyol király, XIII. Alfonso, aki 1886. május 17-én született és felesége, az ugyanazon év október 24-én, Balmoralban született és 1906. március 7-én a római katolikus vallásra áttért Viktoria Eugénia (Christina) battenbergi hercegnő, Henrik hercegnek és Beatrix angol királyi hercegnő VII. Edvárd angol király legifjabbik nőtestvérének leánya, akivel az ifjú király 1906. évi május hó 31-én Madridban lépett házasságra. Tizenegy év óta, amikor épen így ősszel, 1897. szeptember második felében volt királyunknak itt Budapesten vendége az ő hatalmas szövetségese, II. Vilmos német császár, tagadhatatlanul a spanyol király és neje legillusztrabb látogatói a magyar metropolisnak.

Járt itt ugyan, most lesz kétszáz éve, az utrechti és rastadt-badeni békek megkötése idejében és I. József királyunknak 1711-ben történt elhunyt után egy másik spanyol király is: III. Károly (mint német császár VI-ik) királyunknak, I. Ferenc Józsefnek is és Alfonso anyjának, Mária Krisztinának is egyformán dedósapja, csak hogy ez a spanyol királyi koronáról való lemondása után és csak a spanyol királyi címét megtartva jött közénk, nem mint vendégünk, hanem mint uralkodónk. Legmaradandóbb alkotása országos törvényeink sorában a pragmatika szankció, vagyis az 1723. évi első három törvénycikk, melyek legfontosabb törvényeink közt szerepelnek. (A magyar közjog az alaptörvény = Staats-Grundgesetz fogalmat nem ismeri el.)

Budapestnek mai városába azon hatalmas épületből alakult, melyet ő a rokkant katonái elhelyezése céljából létesített és melyet róla neveztek el Károly-kaszárnyának, melynek északi oldalán van a róla nevezett Károly-utca.

A spanyol királyi koronának egy praetendense is járt már nálunk 1891. május 5-én, a Laibachban 1848. március 30-án született és Veneziában a Loredan-palotában székelő „Madridi gróf”, Don Carlos.

Ugy a spanyol királyi pár látogatása, valamint a szeptember 23-án és 24-én királyunk vendégei gyanánt Budapesten megfordult bolgár fejedelmi pár I. Ferdinánd (Miksa, Károly, Lipót, Mária, szül. Wienben, 1861. február 26-án, 1887. július 7. óta bolgár fejedelem) és második hitvese, Eleonora (Karolina, Gasparina, Lujza, szül. Trebschenben, 1860. augusztus 22-én) reusschleiz-köstrizi hercegnő ittidőzése indított minket egy oly visszapillantás megszerkesztésére, mely magában foglalná mindazon uralkodó fejedelmeknek és a dinasztiaikhoz tartozó leszármazottjaiknak, testvéreiknek és rokonaiknak neveit, akik a mult XIX. évszázadban és a jelen XX-ik század eddig lefolyt éveiben Budapestre hivatalosan avagy csak mint előkelő idegenek ellátogattak.

Az efféle lajstromos kimutatáshoz az egykori krónikák vagyis napi és egyéb időszaki hírlapok nyújtják a legtöbb és a legmegbízhatóbb anyagot. A rendőrség az ilyes fejedelmi vendégek látogatása alkalmával minden tőle telhetőt iparkodik kifejteni az ő biztonságuk érdekében, no meg a rendszerint el nem maradó rendjeleső reményében is, de az utókor részére nem vezet róluk feljegyzéseket, mint például a társas körök, ahová bevezettetnek, vagy a szállodák, ahová szállani szoktak. Az efféle feljegyzések pedig hézagosság; olyik szállodás ugynevezett „arany könyvet” nyit, melyet birtok- vagy bérletváltozás alkalmával nem ad át utódjának; olyik szálloda — nálunk például az Európa, a Tigris, az István főherceg, a Nemzeti — megszűnik; némelyike ez előkelőségeknek szívesen írja nevét az elébe tett albumba, sőt megtoldja azt a várost, a kilátást és a kiszolgálást megdicsérelő sorokkal; olyiktól pedig még kért sem merik az ő neve irását. — Az I. Ferenc József koronázását megelőző korra vonatkozó adatok kivételével a többi mind az időszaki lapokból vétetett, az utolsó harminc évi, az ép annyi idős Pesti Hírlapból.

Kezdjük egy egyházfejedelmekkel — ecclesia praecedit — egy pápával. II. Pius még mint bíboros, Aeneas Sylvius Piccolomini, itt járt a XV. század közepén (1448-ban), mely korra nézve történeti forrásképpen szerepel is.

Utána hét évtizeddel, 1526. szeptember 11-én és 21-én, Nagy Soliman megyen át Pestről Budára, igazán nem mint vendég, de mint hódító.

Kétszáz évvel utána, 1714. novemberben, XII. Károly svéd király kíséreléssel, Düring ezredessel, hált meg Pesten a már akkor Lipót-utca, ma meg már Váci-utca 40. számú házban, az ő híres bender-stralsundi 16 napos lovaglása alkalmával. Römer Flóris „A régi Pest” című művének 128. lapján panaszkodik a felett, hogy e házról eltávolították az ezen esetet megörökítő emléktá-

lát és meg is nevezi 1873-ban azokat az élő tanukat, akik azt a táblát még helyén látták. — Kik alázták meg jobban Németországot, mint Gusztáv Adolf és I. Napoleon, s azért mégis, ahol csak megszálltak, emléktábla jelzi nyomdokaikat. Az efféle házakat, valamint a magunk jelesei által lakottakat, emléktáblákkal kellene jelezni, mint ezt fenn a várban az Akadémia régészeti bizottsága már a mult század 60-as éveiben megkezdte, de csakhamr abbahagyta.

Ki nem nézte meg Wienben, ha annak münchenesei érdekelték, az Augusztinusok udvari plébánia-templomában Canova remekét, a Christina-emléket, melyet Mária Christinának „uxori optimae” Mária Terézia magyar király leányának férje, Albert szász-tescheni herceg, emelt 1805-ben. — Ez a szász-tescheni hercegné 1770-ben, februárban, jött ide, Pestre, hosszabb tartózkodásra, amelyhez való előkészületek céljából Mária Terézia már 1769. novemberben levelet intéz Grassalkovich Antalhoz.

Elérkeztünk a XIX. századba; ennek 14-ik évében I. Ferenc királyunk a bécsi kongresszus alkalmával, október 26-án, lerándul hozzánk, magával hozva vendégeit az azon év tavaszán megalakult „szent szövetség” két legelső tagját: I. Sándor orosz cárt és III. Frigyes Vilmos porosz királyt, akik ezen látogatásukat ismételték 1820. augusztus havában is, a bécsi befejező acta és a troppai kongresszus idejében.

Budapestben székelt 1847. január 13-án bekövetkezett elhunytáig, felszabadulni tovább, a királyi testvéröccse, József, utolsóelőtti nádorispánunk, is. Az ember azt hihetné, hogy ennek budavári udvarában egyik-másik sógora atyafilátogatót teljesít. Hát biz' ez nem igen adta elő magát, habár a nádor első felesége révén I. Sándor és I. Miklós cárok sógora, a második felesége után a Schaumburg-Lippe hercegeké, a harmadik utján a württembergi udvarral volt nexusa, ide hozzá nem igen látogattak, de nem Budapest hibájából, hanem ama féltékeny bizalmatlanság folytán, melylyel I. Ferenc valamennyi fitestvére, különösen pedig a magyar nádor iránt viselkedett, amiről a külföldi udvarok informálva voltak.

E sivar időszakból kéri 1825. július 6-ika, amikor az akkor 23 éves Dom Miguel, a pár év mulva detronizált portugál király, trónörökösünk mostoha anyjának, néhai Károly Lajos főherceg harmadik feleségének, Mária Teréziának, az apja, mint Duc de Beja jelent meg a pesti lövészeknek akkor Szentlőrincen volt lövöldéjében.

III. Napoleon némely életrajzi írójának azon legendájáról, mely szerint a franciák második császára 1831-ben, szintén 23 éves korában, Olaszországból Lengyelországba igyekezve, itt, Pesten, a Váci-utcában Privorszkynál billiardozott volna, Herbert Lucian „Napoleon Lajos” című tizkötetes történeti korrajzában (Ráth Mór 1864.) nincs említés.

Az 1867-ben az első magyar vasut 21-ik évében helyreállított alkotmány új életre kelti házákat, mely ezental a Habsburg-Lothringen-ház dualisztikus alapra fektetett monarchiájának nevében is érvényesül. Autriche-Hongrie most a hivatalos neve. Ezt a Hongriet immár gyakrabban kezdik fölkeresni és benne az 1867. június 8-án felkent és koronázott királyát, kinek ez évben legérdekesebb vendége Abdul-Aziz-Khán, az Oszmán birodalom padisáhja, a kalifa és szultán es-szelatim. ARz Oszmán törzsekből származó ezen 32-ik uralkodó és a ma 51, akkor 10 éves fia, Yussuff Izzedin Eftendi, a párizsi világiállításról hazatértük alkalmából Wienből a DGT. „Széchenyi” gőzösén érkeztek július 31-én este 9 órakor Budára, ahol a Tabán-on kikötöttek. Másnap, augusztus 1-én, csütörtökön, délelőtt 10-kor, fenn a királyi várakban különféle küldöttségeket fogad, majd a Városligetnek utjába ejtésével körülkocsikázza a várost, melyből délutáni 4 óra után ugyancsak a „Széchenyi” folytatja utazását Ruszcsukba, mely akkor még az övé volt.

Ugyancsak 1867. nyarán itt járt köztünk Plon-Plon, a vörös herceg, az 1891. március 18-án elhunyt Jérôme, II. Viktor Emánuel ma is Moncalieriben élő leányának, Klotildnak, férje, a francia császári praetendensnek, Napoleon Viktornak (Bruxelles, 241. Avenue Louise) az apja. Amit nálunk 1882-ben néhai báró Aczél Béla szervezett: a női szépségversenyt (Székely Kornélia!) azt ő akkor nálunk rögtönözte. A Városligeti-fasor bejáratának VI-ik kerületi oldalát az Alsdorfs Thalia-Theaterjéből átalakított Ciniselli-cirkusz foglalta el, szemben a lövöldével. A lövöldében elköltött vacsorája alkalmával Plon-Plon, a „Morgen wieder luschtik” westphaliai királyi akkor 45 éves fia, három nőt — mindmegannyi férjes asszonyt — jelentett ki az általa addig bárhol látott három legszebbnek: dr. Csatári Grósz Lajosnét, aki nemrég hunyt el, mint dr. Dorn Sándor, a Pester Lloyd egykori közigazdásának felesége, Ciniselli Emmát, aki akkor a magyar honvéd-huszárságnak contemplált egyenruhában produkálta iskola-lovaglásait és egy gyapju-ügnöknek, W. Jancsinak, ma is élő (?) özvegyét. fia N. Victor (gróf Moncalieri) 1882 június elején.

A hozzánk ellátogatott idegenek egyik legérdekesebbikét említem immár, az 1889. november 15-én detronizált, két évvel azután, 66 éves korában elhunyt braziliai császárt. II. Pedro d' Alcantara 1871. október 6-án és 7-én járt itt, mely alkalommal — mint erről nem a mai kicsiny, hanem egy nagyobb márványtábla tanuskodott — meglátogatta hazánk bölcsét, Deák Ferencet, az ő szállásán, ahol 1859-től 1874-ig lakott, az „Angol királynő” szálloda II-ik emeletén.

Tizennégy sivar év után most beáll egy kedvező fordulat, melyet az 1885. évi országos kiállítás idéz elő, amikor a következők jelennek meg a magyar metropolisban. Julius 8-án és ismét augusztus 11-én, az utóbbi napon testvéröccsével, battenbergi Ferenc Józseffel: I. Sándor bolgár fejedelem, lemondása után gróf Hartenau császári és királyi osztrák-magyar tábornok. Szeptember 10-étől 13-ikáig Milán szerb király, Natália királynéval és Sándor trónörökössel, az 1903. június 10-én meggyilkolt utolsó Obrenovicsevel. Milán ez évben már másodszor járt itt és utoljára 1900. januárban. Itt tartom felemlítendőnek, hogy a balkáni fejedelmeknek pályaudvarainkban tartott étkezési szüneteit nem számítom látogatások gyanánt. Október 10-én IV. Lajos hesseni nagyherceg, 11-én II. Vilmos, akkor még porosz királyi herceg, 12-én Ismail egyiptomi exkhedive (az 1869. őszén világra szóló ünnepek mellett, I. Ferenc József, Eugenia francia császárné, VII. Edvárd, akkor walesi herceg, III. Frigyes, akkor porosz trónörökös jelenlétében és Verdi Aidájának legelső színrehozatalával megnyitott Suez-csatorna legfőbb létesítője.) 13-án Lipót hohenzollern-sigmaringeni fejedelem, Károly romániai királyi néhai testvérbátyja és Ferdinánd mostani romániai trónörökös apja.

Azt, hogy ezen év nyarán, tehát egy évvel 1886. június 13-án bekövetkezett öngyilkossága előtt II. Lajos, bajor király, incognitó itt járt és néhai báró Lipthay Béla vendége lett volna, azon kiállítás kacsái egyikének tartom. Ez év október 5-ikétől 10-ikéig tartózkodott nálunk VII. Edvárd angol király, akkor még walesi herceg, amint a lapok akkor hangsúlyozták immár harmadszor. Negyedszer és egyleg utoljára, 1888 október 2-án, 1873 május 11-14 közöttével Arthur

Az 1889-ik év augusztus 26-án a DGT. „Iris” nevű gőzöse elhozta közibénk Wienből az akkor 58 éves Nassr ed-Din sah-in-sáht, Perzsiának, a Kadzsár-dinasztiából 4-ik uralkodóját, kit egy fanatikus dervis meggyilkolt 1896 május 1-én. A más-különbön jovialis despota 28-án távozik körünkől és Kieven át indul hazafelé.

1890 november 22-én Dom Miguel, braganzai herceg, 1891 július 16-án Erzsébet, romániai királyné és 1892 május 24-én Bernát, szász-meiningeni herceg és neje Sarolta, a német császár legidősebb nőtestvére, időznek falaink közt. Nagyon megszerethették Budapestet, mert 1895 szeptember 21-ikétől 23-ikáig lányukkal, Feodorával, rándulnak hozzánk és 1896 szeptember 8-án a két hercegnő ismétli tavalyi látogatását. Bernát hercegnek immár elhunyt apja, II. György, ismételten megfordult körünkben az ő színészeivel, a „meiningeniekkal”, ezeknek a néhai gyapju-utcai színházban rendezett vendégjátékaik alkalmával.

1894. március 23-án Jorihito herceg a japán császári dinasztia Komatsu-ágából, máj. 9-én Henrik immár elhunyt hesseni herceg második feleségével, Dornberg Emilia bárónéval és fiaival, gróf Nidda Károlylyal valamint báró Dornberg Elimárral, továbbá augusztus 28-án Frigyes Adolf mecklenburg-schwerini herceg látogatnak el hozzánk.

Nagyrészt száraz adataimat tréfásan fűszerezik Bernát szász-weimari herceg, (1901. május 24-ike óta csak gróf Crayenberg) 1895. június 21-én kelt sorai, melyekkel a Hungaria-szálloda „arany könyvébe” iratkozik következőleg: „incognito aber anständig” = incognito, de tisztességes.

Ugyanakkor ugyanoda száll a campofrancoi herceg Enriconak neje, Maria Raineria, született Waideck grófnő, a számos évekig száműzve volt néhai Henrik osztrák főhercegnek és néhai Hoffmann Julia színésznőnek leánya.

Szeptember 15-én Naseer Ali Mirza, bengáli maharadzsa, keres fel bennünket, néhány nappal az őt itt megelőző Syosikiro barodai gaikovár után. 25-én az azóta elhunyt Fülöp flandriai gróf jár falaink közt testvéröccsével, Albert belga herceggel, az idősebbik 1900 december 19-én is.

A millennium évében, 1896-ban, itt időztek köztünk: június 11-én a wermlandi herceg, ma V. Gusztáv svéd király; 14-én Sadanaru herceg, a japán császári dinasztia fusimi ágából; 21-én Mária

Kérjük mindenütt a világhírű
Hercules-sör
MALATA-TÁP-SÖR-különlegességet.

Lätitia aostai hercegnő, az 1890 január 18-án 45 éves korában elhunyt Amadeonak, az 1870 december 4-ikétől 1873 február 11-ikéig volt spanyol királynak. „vig özvegye“, a passziónta bicyklistán és ugyanakkor Alfréd szász-koburg-góthai trónörökös; július 1-én XXVII. Henrik, a Reuss hercegek ifjabb ágából és neje Elise; 16-án néhai Henrik bardi gróf. Ezen év július 15-ike és november 5-ike elhozza hozzánk a Bourbon-Orléans ház több ivadékát. Ugyanis ekkor, az 1905 június 13-án elhunyt József főhercegnek, a honvédség főparancsnokának akkor 29 éves leánya, Mária Dorottya, jegyet vált és — már csak az 1894. évi XXXI. házassági törvényünk elkerülése céljából is — Wienben tartja esküvőjét, a nála két évvel fiatalabb orléansi herceggel, Fülöppel, a francia királyi trónpraetendensével. November 7-ikétől 9-ikéig itt mulatott a folyó évi február 1-én özvegyi gyászba borult és idős fiát is elvesztett portugáli királyné, Amália. Itt időztek kivüle még Izabella, a párizsi gróf özvegye leányával, Lujzával és ifjabbik fiával, Ferdinánd montpensieri herceggel. Ez évből még Nayli egyiptomi hercegnőnek június 21-én történt itt időzését emlitem fel.

Valamennyi eddigi évék vendégjárását fényre és érdekességre nézve felülmulja az 1897-ik év. Június 26-ikától 29-ikéig itt időzik a siami király, Chulalongkorn, aki nemzeti irodalmából fuvarszámba vehető köteteket ajándékozott néhány könyvtárunknak, köztük a sárospataki főiskolának. Julius 1-én Sándor Frigyes hesseni „landgraf“ étel járdáinkon, szeptember 19-én a most bűnvádi eljárás alá fogott Eulenburg Fülöp herceg, akkor még gróf. Apropoz! Egy évvel utána, 1898 februárban, egy gróf Moltke Kunó és . . . neje szintén itt jártak. Gróf Moltke Kunó, a Harden-pör egyik hőse, a Moltke grófok azelőtt württembergi, most porosz házából született Neustreliesben, 1847 december 13-án és 1896 március 12-én egybekelt özvegy Kruséné született Heyden Lilyvel, akitől elvált 1899 novemberben. A Kunó nevet a nagyszámu Moltkéknak, sem a két porosz sem az öt dán vonalában senki más nem kapta.

Ez év szeptemberének második felében üdvözölhetjük körünkben hatalmas szövetségesünket, II. Vilmos német császárt. Felejthetetlen az a pohárköszöntő és belevesződött kitorolhatatlanul nemzetünk hálás emlékei közé, melylyel az akkor 40-ik életévében járó impetuosus fejedelem királyunkat és nemzetünket üdvözölte a szeptember 21-iki diszebed alkalmával. Ezen nap ünnepeit az opera disze-előadása fejezte be, mely alkalommal színe kerültek: Hunyadi László nyitánya, István király 3-ik felvonása, Bánk bán 1-es felvonásából a lakomarészlet és Erkel Ferenc e művei után a Csárdás balett. 22-én, itt időzése negyedik napján, távozott tőlünk királyunk ezen legillusztrisabb vendége, a népnek még ab vonulásokor tanusítottnál is fokozottabb viharos lelkesedéstől kísérve.

Vilmos után, szeptember 28-án és 29-én, egy másik Hohenzollern látogatott ide királyunkhoz: I. Carol romániai király és neje Erzsébet, a budapesti egyetem disztudora, költői nevén Carmen Sylva. A lelkesedés, melyet a nép sorfala az immár Rákóczi-uton bevonuló királyi pár irányában tanusított, annyira magával ragadta az akkor 54 éves, de már teljesen megöszült, különben piros pozsgás úde arcu királynét, hogy ő nem jobbra-balra hajlongva, hanem kocsiában gyakrabban föl-fölállva vizionozta az utca köszöntéseit. Este az opera disze-előadásának programja a következő volt: Liszt Ferenc II-ik rhapsódiája, Zichy Géza Alárjának 2-ik és Erkel Hunyadi Lászlójának is 2-ik felvonása, Allaga Géza Romanesque-je és részletek a Csárdás balettből. Elutazása előtt 29-én, ezredének, a 6-ik számu gyalogosoknak tisztikarával ebédelt meg Carol a Kátonatiszi Casino akkori disztermében, melyben ma a székesfővárosi könyvtár van elhelyezve. * Került a szőfvaromul, 138154 Róba. * + 2530K remu.

Az 1900-ik év, melylyel a német császárnak XIII. Leo, akkor még életben volt pápának kedveskedő egy döntése szerint a XX. évszázad már megkezdődött volna, április 24-én Said Yousone Ghezire hercegnőt Cairóból, jun. 6-án a japán dinasztia Kanin-ágából Kotohito herceget hozza fővárosunkba, ennek kíséretében egy másik herceget is, Tomosada Ivakurát; augusztus 20-án pedig II. Abbas Hilmi egyiptomi khedivét, aki két évvel később, szeptember 17-én, ismét ellátogat hozzánk. Ez évet, ugylátszik, a messze kelet fejedelmei foglalták le maguknak.

Szeptember 24-én érkezik ide európai körutja alkalmával mint királyunk vendége Muzaffer ed Din Perzsiának 5-ik uralkodója, a Kadzsárdinasztiából. Apja az Angol királynő-szállóházában, ő a Hungáriában volt elszállásolva. Az akkor 47 éves, de mindig fáradtnak látszó sahról itt közölök egy epizódot, melyről akkor néhai gróf Keglevich Istvánnak az intendánsnak kérésére hallgattak.

Az operában 25-én Bánk bán és Piros cipő kerültek színre. A király vendégét persze a királylépcsőn vezették páholyába. Ezt a lépcsőházat egy nagy fali tükör disziti, előtte a keramika néhány remekében művirágok, melyek mintha épen frissen szakajtottak volna, családásig hasonlitanak a ter-

mészetesekhez. Fölmentében a sah, ki passzióntus virágkedvelő, a tükör előtt megáll, a virágok felé hajlik és szedni akar tartányaikból, de nem bir kihuzni egyetlen szál szegfűt se, mert akármelyik virághoz nyul, az mindig magával huzza az egész és pedig sulyos csokrot. A királyok királya nem okvetetlenkedik s egy részben lemondó, részben megvető gesztussal tovább áll. Királyunk képviselője, József főherceg, másnap aecsuthi és margitszigeti virágágyainak legszebb termékeit viteti az operába, ahová a sah Aida előadásához el is megy. A tegnapi kudarc helyén meg-megállnak a felséges vendéggel, mintha biztatnák a virágzedésre, ő azonban ismétli fennjelmezett gesztusait és még csak oda se néz családása színhelyére.

A sah 27-én innen Konstantinápolyba utazott Abdul Hamidot meglátogatni, ahonnan a belgrádi udvar érintésével ide október 7-én tért vissza, már nem mint hivatalos vendég. Ujabb hat napot töltött nálunk, ebből egy estét a park-klubban, 8-án a Bajazzokat és She balettet, 10-én a Babatündért, az Észak csillagából az evolúciókat, a Bécsi keringőt és Zulejkát nézte végig, 12-én Lawoczne—Podvolociska—Baku és Tiflis felé tért vissza hazájába.

Ez év november 24-én járt nálunk második házasságára lépte után először „Stephanie, Prinzessin von Belgien, Gräfin Lönyai.“

Az 1901. év november 18-án Ferdinánd romániai trónörökös és 26-án Róbert, a néhai chartresi herceg, 1903 november 26-ikától 28-ig VIII. Fredrik dán király, akkor még trónörökös, időzik metropolisunkban, mely alkalommal képviselőházunk egy ülését is végig nézi és különösen megdicséri Ligeti, városligeti Anonymus szobrát, ugyancsak mint trónörökös még az 1904. évi november 22-ikétől 27-ikéig ismét fővárosunkban időzik. Ezen 1904-ik év szeptember 16-án Daniló, montenegrói trónörökös és neje Milicza (Jutta mecklenburg—strelitzi hercegnő) jártak itt, ugyszintén folyó évi február 22-én is; 1906 május 20-án a cumberlandi herceg két fia, György Vilmos és Ernő Ágost, braunschweig-lüneburgi hercegek, 28-án Bryan William Jennings, az északamerikai egyesült államok ismétlen elnökjelöltje, mint Kossuth Ferenc vendége. Előtte még 1906 május 16-án Csung-Kuoból (Chinának ez a chinai neve) itt voltak a wucsangi alkirály Tuan-fang és a közoktatásügyminiszter Tai-hung-csi. Ezeket csak melleleg emlitem. Chinában az ott elismert hercegek száma megúti a 6000-et.

Vladimir orosz nagyherceg és neje Mária Pavlovna 1907 szeptember 8-án és 27-én időznek Budapesten gróf Fersen és neje incognitójával, fiaik Boris és Andrej nagy hercegek: 9 évvel előttük nézték meg Budapestet 1898 szeptember 30-án. Egy másik orosz nagyherceget, kortársát, Nikolajevics Mihályt, 26-ik gyalogezredünk tulajdonosát, királyunk a budai várpalotában szállásolja el mint vendégét 1901 október 30-án. Ezen látogatáshoz fontos politikai kombinációk fűződtek.

A folyó év június 2-án a párbajellenes liga kongresszusa ide hozza Don Alfonso de Bourbon herceget és nejét Mária de las Nievest. Julius 21-én Seyyid Ali bin Hamud zanzibári szultán szakítja meg nálunk a Bosporustól a Szajna-metropolis felé vivő utját.

Uralkodó dinasztiaik tagjainak budapesti tartózkodásairól ezennel bezáródó közleményem hallgat, mert őket nem tekinthetjük idegeneknek, bár, sajnos, hogy többnyire azok. Egyről azonban mégis megemlékezem: a spanyol király anyjának testvéröcséséről, aki 1896. jun. 8-án a millenniumi ünnepségek legfényesebb napján a főhercegek közül egyedül irta alá a nevé magyarul: a Karl Stephan helyett István Károlyt írva.

Vadász Ede.

* 1910 April 13-19
Roosevelt Mámor. Theodore.

Ölelj meg édes! Messzi jár a lelkünk,
Üdvök földjére, szebb világba szállott!
A csillagok itt égnek — nézd — felettünk,
Felénk gördülnek nagy, titkos világok,
S lángol uj földünk, a rejtett, a fényes!
— Ölelj meg, édes! . . .

Add, add az ajkad! Hallod, zeng a dallam,
Fölzúg a lelkünk lázas hangban égve!
Fehér angyalok hullnak nagy csapatban
A liliumok szédült erdejébe!
Fehér lilium mind panaszol, jajgat . . .
— Add, add az ajkad!

Csókolj csak hosszan! . . . Véрпиros rózsákból
Hull ránk egy zápor, s elborít egészen!
Pogány isten kél besüppedt sírjából:
A mámor éljen! A szerelem éljen! . . .
Elhalt sziveknek unállott pora dobban,
— Csókolj csak hosszan!

Te édes, édes! liliumok hullnak,
Rózsa perog, a meny körül ölel!
Nem jó a földre soha többé ily nap!
Igy, így csókolj, ölelj, csókolj, ölelj! . . .
Miénk a meny, a szív tüze, a vészes
. . . Te édes, édes! . . .

Árkosi Ferenczi Kálmán.

Sagitta, a költő.

Berlin, szeptember 30.

Sagitta költő s mindjárt hozzá kell tennünk, német költő, ami ebben az esetben nagyon fontos, — s mint minden jóra való költőnek, neki is nagyon rosszul ment a sorsa. Irta egyre-másra a verseket, ki is adta őket, de sehogysem akarták észrevenni. Sagitta teljes és jótékony homályban pengette a lantját, amelynek hurjain pedig milyen érdekes témáról dalolt. A szerelemről. De nem a közönséges epedő s gyötrő érzésről, melylyel anynyi költő foglalkozott már előtte s utána. Oh, nem, Sagitta másfajta szerelmi lírát művelt s a műfaj megválasztásában ősrégi mintákhoz, a görög költőkhöz ment vissza. Teokritosz utódjának vallotta magát. De mit kerülgessük a dolgot, Sagitta mester a „megnevezhetetlen“ szerelemről dalolt — a homoszexuális szerelemről, amint az egy modern német költőhöz illik.

Isten különös csodája, hogy ennek dacára sem vették észre, s ha a kegyes hatóság bele nem avatkozik a dologba, talán maig is homályban marad a jeles költő. Már két kötetet is kiadott tőle a kiadója, Bernhardt Zack s még mindig nem volt semmi eredmény. De a költészet istennője nem hagyja el az ő kegyeltjét. Jött a Moltke—Harden, Bülow—Brant, Lynar, Hohenau s végül, oh végül az Eulenburg-affaire. Botránnyal volt tele a levegő, a szerencsétlen homoszexuális emberek botránnyával. Vizsgálatok voltak, kihallgatások, tárgyalások s az ujságok napról-napra csak ilyenfajta ügyekkel foglalkoztak. Ekkor érkezett el a Sagitta költő ideje. „Ide hallgassatok, — csak egy szempillantásra! . . . Egy kiáltás Sagittától“ címen egy véres kis röpiratot bocsátott ki, amelyben védelmére kelt azoknak, akikhez ő verseket intézett, — védelmére kelt a megnevezhetetlen szerelemnek. És pedig a költő fanatikus elszántságával védte az ügyet. Ezt már aztán az ügyészség is észre vette s tudomást szerezvén belőle arról, hogy Sagitta már régebben ilyen irányban műveli a lírát, előbbi könyveit is kellő figyelemben részesítve, — összes írásait elkobozta, a költő s kiadója ellen pedig a büntető törvénykönyv 184. §-a alapján megindította a büntető eljárást. Október közepén lesz a főtárgyalás.

A német sajtó most sokat foglalkozik e dologgal s ezt a kérdést is, mint a művészi s költői szabadság megsértését tárgyalja. Senkisémm tilthatja meg — mondják — hogy a költő őszinté érzelmeit szabadon kifejezze, — végre is ez a költői szabadság legelemibb törvénye. Már most ez a szerencsétlen, mondjuk beteg Sagitta tényleg szerelmet érzett a vele egyneműek iránt. Érezte pedig őszintén és szívből — ez kétségtelen. Az érzelmeinek kifejezést adott költeményekben és pedig nem is rossz költeményekben. El lehet-e őt azért itélni? Hiszen, akármilyen furcsa lira, de lira ez mégis, és pedig nem affektált, hanem szívből jövő. S elítélheti-e őt ezért a hipokrita jelenkor, mely ugyanakkor az akadémiával adhatja ki a görög költőket, melyek írásaiban ugyancsak bőven található fel a homoszexuális vonatkozás. Épen úgy, mint a modern Wilde verseiben, vagy akár az örökké modern Shakespeare szonettjeiben. És ez a szerencsétlen Sagitta nem is csupán magának irt. Bizonyosan visszhangot keltett a „költészet“ a vele egy abnormitásban szenvedők között — s mily nagy lehet ezeknek a száma — akiknek vágyait megszólatatta, nekik örömet szerzett. S a betegség, mint költői téma, nagyon is köznapi. A tüdőbeteg poéták telesírták a világot a szenvedéseikkel, miért ne szólhatnának tehát a homoszexuális poéták a — vágyaikról.

Ilyenforma védekezések hangzanak el, amelyek azonban kétségkívül nem fogják megakadályozni, hogy a törvényszék Sagittát keményen el ne ítélje. Mert itt a törvény szigorú és kegyetlen. Mentől nagyobb az erkölcsi züllés, a sexuális bűnök halmaza, annál kegyetlenebb a törvény. Ber-

Minden uriaszony
a „HÉT“ szakácskönyvét
használja, mert az kipróbált, pályázatot nyert
recepteket tartalmaz. Ara diszkótésben 5 korona.
Kapható minden könyvkereskedésben. 5181